

	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Назва дисципліни: СУЧАСНІ ІСТОРІОГРАФІЧНІ СТУДІЇ			
		Статус дисципліни: вибірковий компонент			
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»				
Спеціальність	032 «Історія та археологія»				
Освітня програма	Історія та археологія				
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)				
Форма навчання	денна				
Курс	II				
Семестр	4				
Обсяг дисципліни	Кредити	3,5	Години	105	
	Лекційні			20	
	Практичні/семінарські			16	
	Лабораторні				
	Самостійна робота			69	
Семестровий контроль	<i>залік</i>				
Викладач	Ковальков Олександр Леонідович , кандидат історичних наук, доцент				
Контактна інформація	o.l.kovalkov@cuspu.edu.ua				
Кафедра	історії України та всесвітньої історії				
Факультет	Психології та історії				
Предмет навчання	Українська історична наука перебуває на переломному етапі свого розвитку. Це визначає особливу важливість вивчення головних тенденцій розвитку історичної науки в світі, сучасних тенденцій в історіографічному процесі, не орієнтованого на вичленення «магістрального шляху» пізнання минулого, а представляє все багатство, різноманіття історичної науки, широкий арсенал методів і форм історичного пізнання, розроблений протягом останніх десятиліть. З огляду на це, навчальна дисципліна «Сучасні історіографічні студії» є важливою в циклі підготовки аспірантів і здатна допомогти їм під час здійснення власних наукових історичних досліджень. Розуміння тенденцій сучасного історіографічного процесу, провідних його шкіл і напрямків змушує по-новому, з позицій сучасних досягнень у різноманітних галузях науки, вивчати різні історичні проблеми. Світоглядний аспект історичної науки особливо рельєфно проступає у сфері історіографії, де порівнюються як різні методологічні підходи, так і результати історичних досліджень. Вивчення історії історичної науки розширює кругозір і допомагає слідкувати за рівнем її розвитку: визначати ступінь вивченості тих чи інших проблем і бачити нові дослідницькі рубежі. Історія історичної науки є частиною суспільної думки всієї духовної культури. Вивчення курсу «Сучасні історіографічні студії» включає в себе: – ознайомлення з загальними тенденціями історіографічного процесу останніх десятиліть ХХ – початку ХХІ ст. у державах Західної Європи, Північної та Латинської Америки й провідних держав Азії, Африки й в Австралії; – вивчення теоретично-методологічних підходів провідних напрямків і течій в сучасній історіографії, як у «традиційній», так і в «новій історичній науці»;				

	– знайомство з основними школами і течіями в сучасній історичній науці; – вивчення праць їхніх найбільших представників; – трактування важливих проблем вітчизняної і всесвітньої історії з погляду новітніх концепцій і методологічних підходів.
Мета	Метою навчальної дисципліни є сформувати в аспірантів розуміння головних сучасних тенденцій розвитку історичної науки, її зв'язків з іншими суміжними історичним дисциплінами та іншими науками, що може сприяти їм при здійсненні власних наукових історичних досліджень. Дати характеристику основних шкіл і напрямків новітньої історіографії, ознайомити здобувачів вищої освіти з науковим доробком їх провідних представників.
Компетентності	<i>Інтегральна компетентність:</i> Здатність розв'язувати комплексні завдання та проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері історичної науки, що передбачає глибоке переосмислення на основі сучасної методології і джерел наявних та продукування нових цілісних знань, впровадження сучасних досягнень історичної науки у професійну та/або науково-педагогічну діяльність. <i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 1. Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем. ЗК 3. Здатність створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах. ЗК 4. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування нових ідей (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, в тому числі й у міждисциплінарних галузях. ЗК 5. Готовність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності. ЗК 6. Здатність до самоорганізації, планування й розв'язання задач власного професійного й особистого зростання. ЗК 7. Здатність працювати автономно та у складі науково-дослідницьких установ різного рівня. ЗК 8. Здатність знаходити, обробляти та критично аналізувати інформацію з різних джерел. ЗК 9. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії. ЗК 10. Здатність до фахового спілкування з непрофесіоналом у галузі. <i>Фахові компетентності (ФК):</i> ФК 1. Володіти найбільш передовими, концептуальними та методологічними знаннями за спеціальністю 032 «Історія та археологія», уміння застосовувати їх у власних дослідженнях. ФК 2. Готовність до міждисциплінарних досліджень та залучення методик інших наук. ФК 3. Здатність застосовувати уміння критичного аналізу, оцінки і прогнозування нових та складних ситуацій.

	ФК 4. Здатність розробляти та реалізовувати власні науково-дослідні проекти, які дозволяють розв'язувати значущі наукові, соціальні, культурні, етичні проблеми і дають можливість створити нове знання. ФК 5. Здатність до комунікації з широкою науковою спільнотою та громадськістю у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності. ФК 6. Здатність ініціювати наукові проекти у галузі історичної науки та у професійній сфері діяльності, проявляти лідерство та автономність на всіх етапах їх реалізації. ФК 8. Здатність дотримуватись етичних і моральних норм, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності. ФК 9. Готовність до професійної діяльності, з урахуванням особливостей фаху історика та актуальних проблем сучасної гуманітаристики. ФК 10. Здатність до популяризації науково-історичного знання. ФК 11. Готовність до роботи з ресурсами, необхідними для докторського дослідження.
Програмні результати (Чому можна навчитися)	<i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:</i> – знати основні теоретичні і методологічні підходи до вивчення історії історичної науки, принципи і методи історіографічного пізнання, основні типи і види історіографічних джерел; – володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі; – орієнтуватися в головних тенденціях розвитку історичної науки на сучасному етапі, знати провідні школи й напрямки, їхніх представників та їхні наукові праці; – розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності; – розуміти загальні та специфічні риси сучасного історіографічного процесу в різних країнах і регіонах Західної Європи, США, державах Сходу; вміти пов'язати головні його тенденції з особливостями розвитку української історіографії; – застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження й обробки інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів; – зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
Зміст дисципліни	<i>Змістовий модуль 1. Головні осередки історичної науки в світі. Сучасний історіографічний процес</i> <u>Теми лекцій</u> 1. Головні тенденції історіографічного процесу останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. 2. «Традиційна історіографія» і «нова історична наука»: партнери чи суперники? 3. Постмодерністський виклик і новітня історіографія. <u>Завдання для самостійного опрацювання</u> 1. Основні осередки розвитку історичної науки й напрямки

досліджень в державах Західної Європи.
 2. Історична наука в державах Центральної та Південно-Східної Європи.
 3. Історичні наукові центри й напрямки досліджень в державах Північної й Латинської Америки.
 4. Сучасний стан історичної науки в державах Азії, Африки та в Австралії.
 5. Інтернаціоналізація історичної науки. Міжнародні історичні конгреси істориків кінця ХХ – початку ХХІ ст.
 6. Українська історична наука в системі міжнародних наукових комунікацій.

Змістовий модуль 2. Течії й напрямки в сучасній історіографії
Теми лекцій

1. Горизонти глобальної історії.
2. «Історія знизу»: усна, локальна та мікроісторія.
3. Кліометрія та «нова економічна» й «нова соціальна» історії.
4. Психоісторія й «нова історична біографістика».
5. «Візуальна історія».

Теми семінарських занять:

1. Глобальна історія.
2. Тотальна історія.
3. Постколоніальний дискурс і «заморська історія».
4. Мікроісторія.
5. Історія повсякдення.
6. Гендерна і жіноча історія.
7. «Візуальна історія».
8. Захист наукового реферату (ІНДЗ)

Критерії оцінювання роботи студентів

Вивчення навчальної дисципліни «Сучасні історіографічні студії» завершується заліком, тож загальна сума балів, які здобувачі вищої освіти можуть отримати продовж семестру, складає **100** балів.

Основною формою роботи аспіранта під час вивчення дисципліни є підготовка практичних завдань до семінарських занять і участь в обговоренні винесених на них проблем. Робота на кожному семінарському занятті оцінюється від **1** до **5** балів. При оцінюванні усних відповідей враховуються:

- повнота і глибина розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- використання для обґрунтування своєї думки історіографічних джерел і наукової літератури;
- емоційність та переконливість;
- культура мови.

Оцінку «*відмінно*» (5 балів) аспірант отримує за:

- глибокі та системні знання питання, що розглядається;
- уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції історіографічного процесу;
- представлення власних неординарних суджень щодо проблеми, яка розглядається;
- застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи);
- користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки; вирішення складних проблемних завдань;

- використання в ході підготовки різних джерел інформації;

- вміння логічно і творчо викласти матеріал в усній та письмовій формі.

Оцінка «добре» (4 бали) виставляється, коли:

- здобувач вищої освіти вільно оперує вивченим матеріалом;

- має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях;

- правильно відтворює логіку історіографічного процесу;

- здатен опрацювати матеріал самостійно;

- користується додатковими джерелами інформації.

- Оцінка «задовільно» (3 бали) виставляється в разі, якщо:

- аспірант знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями;

- орієнтується в проблемі, яка розглядається;

- підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами;

- його відповіді непослідовні та нелогічні.

- Оцінку «незадовільно» (0–2 бали) аспірант отримує, якщо він був присутній на занятті, але:

- може дати відповідь з кількох простих речень;

- здатен усно відтворити окремі частини теми;

- має фрагментарні уявлення про роботу з історіографічними джерелами;

- слабо орієнтується в проблемі, яка розглядається.

- розрізняє окремі аспекти теми без зв'язку між ними.

Таким чином, за роботу під час семінарських занять здобувач вищої освіти може отримати до **35** балів.

Продовж семестру аспіранти мають виконати завдання, винесені на самостійне опрацювання й оприлюднити результати цієї роботи на колоквіумі. Кожне завдання оцінюється від **1** до **5** балів. При оцінюванні завдань, винесених на самостійне опрацювання, враховуються:

- повнота і глибина розкриття питання;

- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;

- використання для обґрунтування своєї думки історіографічних джерел і наукової літератури;

- акуратність оформлення письмової роботи.

Таким чином, питання, винесені на самостійне опрацювання, можуть бути оцінені до **30** балів.

Продовж вивчення навчальної дисципліни аспіранти мають підготувати і здати у встановлених термін індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) у формі наукового реферату. Тематику ІНДЗ аспірант обирає на власний розгляд, і вона може торкатися:

- особливостей розвитку історичної науки в окремій країні Західної Європи, Північної та Латинської Америка чи Азії;

- характеристики напрямку історичних досліджень чи історіографічної школи;

- аналізу наукового доробку окремого історика чи огляд-рецензія окремого історіографічного джерела.

Науковий реферат (ІНДЗ) оцінюється з урахуванням його

	змісту, оформлення та захисту. Враховуючи бурхливий розвиток інформаційних технологій, при оцінюванні ІНДЗ значна увага приділяється ступеню самостійності виконаної аспірантом роботи. ІНДЗ оцінюється в 40 балів, котрі розподілені наступним чином: – підбір та репрезентативність історіографічних джерел та наукової літератури – до 5 балів; – зміст роботи – 25 балів; – оформлення – 5 балів. Підсумкова семестрова (залікова) оцінка (до 100 балів) є сумою балів, отриманих здобувачем під час семінарських занять (до 35 балів), представлення результатів самостійної роботи (до 30 балів) і захисту ІНДЗ (до 35 балів). Залік виставляється здобувачам вищої освіти, які виконали всі види навчальної роботи за результатами поточного контролю, і не передбачає обов'язкової їх присутності на заліковому заході. Аспірантам, які повністю виконали навчальний план і позитивно атестовані з навчальної дисципліни «Організація наукового історичного дослідження» (набрали не менше 60% від 100 балів), сумарний результат семестрового контролю в балах та оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за шкалою ECTS заноситься у відомість обліку успішності та залікову книжку.
Політика курсу	Вимоги викладача: 1. Засвоєння навчальної дисципліни «Сучасні історіографічні студії» передбачає обов'язкове відвідування лекцій та семінарських занять, виконання завдань, винесених на самостійне опрацювання, та написання ІНДЗ. 2. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений викладачем термін. 3. Якщо здобувач вищої освіти відсутній з поважної причини, він має можливість здати виконані завдання під час консультацій.
Інформаційне забезпечення	• Американська історична асоціація (США): https://www.historians.org • Британське королівське історичне товариство: https://royalhistsoc.org • Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України»: URL: https://ivinas.gov.ua/ • Електронна бібліотека (Україна): URL: www.lib.com.ua/ • Інститут історії України НАН України: URL: www.history.org.ua/ • Міжнародний комітет історичних наук: URL: www.cish.org/ • Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: URL: www.nbuv.gov.ua • Національна історична бібліотека України: URL: https://nibu.kyiv.ua/ • Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського (м. Кропивницький): URL: https://library.kr.ua/ • Організація американських істориків: https://www.oah.org • Польське історичне товариство: http://www.pth.net.pl • Читиво – вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури: URL: https://chtyvo.org.ua/ • ACLS History E-Books Project (США): URL:

	www.historyebos.org/) Hartford Web Publishing (США): URL: www.hatforf.hwp.com/
Матеріально-технічне забезпечення	Основна література: Гордієнко В. В. Історіографія всесвітньої історії. Умань, 2012. 434 с. Драч О. О. Зарубіжна історіографія всесвітньої історії. Черкаси. 2015., 164 с. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле: Пер. з поль. К., 2012. 264 с. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності. Львів, 1999. 226 с. Зашкільняк Л. С. Сучасна світова історіографія. Львів, 2007. 309 с. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник / В. М. Литвин, В. І. Гусев, А. А. Слюсаренко та ін. К., 2002. 430 с. Історіографічний словник: навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів / за ред. С. І. Посохова. Х., 2004. 320 с. Нові підходи до історіописання / За ред. Пітера Берка. К., 2013. 368 с. Яковенко Н. Вступ до історії. К., 2007. 376 с. Список джерел і літератури до кожної з тем лекції, семінарського заняття чи теми, винесеної на самостійне опрацювання, міститься в навчально-методичному комплексі дисципліни.